

III boks <skr. ang. *box-calf*> *techn. rzem.* «wyprawiona skóra chromowa, miękka i sprężysta, używana na cholewki obuwia»
m IV, D. -u, *Ms.* ~sie, *blm.*

I bokser <ang. *boxer*> *sport.* «sportowiec uprawiający boks; pięściarz» ○ Bokser wagi ciężkiej, średniej, koguciej, muszej, piórkowej. Walka bokserów.
◇ *fraz. pot. pogard.* Damski bokser «mężczyzna, który bije swoją żonę, partnerkę»
m IV, DB. -a, *Ms.* ~rze; *lm M.* ~rzy, *DB.* -ów.

II bokser <ang. *boxer*> «pies obronny, charakteryzujący się kwadratową głową, krępą, silną budową ciała i krótką, gładką sierścią maści jednolicie żółtej lub pręgowanej» ○ Hodować, tresować boksera.

m IV, DB. -a, *Ms.* ~rze; *lm M.* -y.

I bokserka *sport.* forma ż od I bokser.

ż III, *CMs.* ~rce; *lm D.* ~rek.

II bokserka *pot.* forma ż od II bokser.

ż III, *CMs.* ~rce; *lm D.* ~rek.

bokserki *pot.* «luźne majtki męskie, z krótkimi nogawkami»

blp nieos. II, D. ~rek.

bokserki *sport.* «dotyczący boksu, boksera; pięściarski» ○ Rozgrywki bokserkie. Trener bokserki.
△ Rękawice bokserkie *zob.* rękawica.

m-os. M. lm ~scy.

boksować 1. *sport.* «uprawiać boks, być bokserem; boksować się» ○ Boksować zawodowo, amatorsko. Boksować już od kilku lat. **2.** *pot.* «bić kogoś pięściami»: W porywie złości boksował zapamiętałe kolegę.
ndk • IV, ~suję, ~sujesz, ~suj, ~ał, ~any; *rzecz.* boksowanie *n I.*

boksować się *pot.* **a)** to samo co boksować w zn. 1: ○ Boksować się zawodowo. **b)** «boksować siebie wzajemnie, bić pięściami jeden drugiego»: Na podwórku boksował się z kolegami.

ndk • IV, ~suję się, ~sujesz się, ~suj się, ~ał się; w zn. b tylko w *lm* i w 3 os. *lp*; *rzecz.* boksowanie *się n I.*

I bokswy *przym.* od II boks: ○ Szatnia bokswa. Garaż bokswy.

II bokswy *techn. rzem.* *przym.* od III boks: ○ Bokswa skóra. Bokswy buciki.

boksyt <fr. *bauxite*> *geol.* «skała osadowa bogata w wodorotlenki glinu, o barwie zwykle czerwonej lub brunatnej, najważniejsza ruda glinu, używana także jako topnik w hutnictwie oraz do wyrobu materiałów budowlanych»

m IV, D. -u, *Ms.* ~ycie; *lm M.* -y.

bola <hiszp. 'kula'> *etn.* «broń myśliwska Indian Ameryki Południowej, długi rzemień zakończony owiniętymi w skórę kamieniami, rzucający tak, by owinał się dokoła nóg chwytanym zwierzęciem; bolas»

ż I, *DCMs.* boli; *lm D.* boli.

bolas <hiszp. *lm* 'kule'> *etn.*; *zob.* bola.

m IV, D. -a, *Ms.* ~sie; *lm M.* -y.

bolączka *książk.* «to, co utrudnia życie; trudność, kłopot, zmartwienie»: Bolączką naszego miasta jest brak wodociągu. ○ Bolączki społeczne. Mieć różne bolączki. Usuwać bolączki. Wystuchiwać czyichś bolączek.

ż III, *CMs.* ~czce; *lm D.* ~czek.

bold <ang.> *druk.* «czcionka półgruba»

m IV, D. -u, *Ms.* ~dzie, *blm.*

bolec <niem. *Bolz(en)*> *techn.*; *zob.* sworzeń:

○ Wbić metalowe bolce. Połączyć coś bolcami.

m II, D. bolca; *lm M.* bolce, *D.* bolców.

I boleć 1. «sprawiać ból – zmysłowe wrażenie cierpienia»: Ręka bolała go z zimna. Stłuczone kolano bolało ją coraz bardziej. Nogi mnie bolą od tego ciągłego dreptania. Od kilku dni boli ją w boku. ○ Bolać gardło, ucho. Bolać głowa. ◇ *fraz.* (Aż) oczy bolą (patrzeć, spojrzeć itp. na coś) «o jaskrawych, ostrych wrażeniach wzrokowych»: Aż oczy bolą, tak tu czysto. Co za obrzydliwość... Oczy bolą patrzeć na ten zielony plusz. ◇ Uszy bolą (słuchać) *zob.* ucho w zn. 2. ◇ *pot.* Boli kogoś w dołku, w żołądku, w środku *zob.* dołek w zn. 4. ◇ Tu cię (go, was itp.) boli «to jest czyjś słaby punkt, z tym ktoś ma kłopoty, problemy» □ *przysł.* Na cudze patrzeć oczy bolą *zob.* cudzy (w podhaśle: cudze). **2.** *książk.* «sprawiać ból – zmartwienie, smutek; martwić, smuć»: Bolały ją ostre słowa matki. Boli mnie to posądzenie o nieuczciwość. ◇ *fraz.* Serce kogoś boli *zob.* serce w zn. 3b. ◇ *pot.* Niech cię (go, was itp.) o to głowa nie boli «nie musisz (musi itp.) się o coś martwić, kłopotać, troszczyć»: Niech was już o to głowa nie boli... wszystko będzie gotowe na czas. □ *przysł.* Od przybytku głowa nie boli *zob.* przybytek w zn. 1a.

ndk • VIIa, boli, bolał • w zn. 1 także w użyciu *nieos.*

II boleć *książk.* «martwić się z jakiegoś powodu, cierpieć, smuć się»: Bolała nad ciężko chorym synem. Bolał, że go oszukano. ○ Boleć nad czyimś losem, nieszczęściem.

ndk • III, ~eję, ~ejesz, ~ej, bolał, ~eli.

bolejąco *książk.* «w sposób wyrażający ból, cierpienie, świadczący o bólu, cierpieniu»: Chory spoglądał bolejąco na lekarzy zebranych przy jego łóżku.

bolejący *książk.* *imiesł. przym.* czynny od II boleć.

bolejący w użyciu *przym. książk.* «wyrażający smutek, boleść, cierpienie» ○ Bolejący głos. Bolejąca mina. Bolejące spojrzenie.

boleć tylko we *fraz. pot. lekcew.* Cienki boleć «o kimś słabym w jakiejś dziedzinie, nieorientującym się w czymś»

m III, DB. bolka, *N.* bolkiem; *lm M.* bolki, *DB.* bolków.

boleń <czes. *boleň*> *zool.* «*Aspius aspius*, dość duża ryba drapieżna, silnie spłaszczona, srebrzysta, o szarych i czerwonych plamkach, żyjąca głównie w rzekach Europy Wschodniej; rap»

m I, DB. ~enia; *lm M.* ~enie, *D.* ~eni.

bolerko «krótki, niesięgający talii zakieci kobiecy bez kołnierza, z połami niezachodzącymi na siebie, zwykle bez rękawów» ○ Włożyć, nosić bolerko.

n II, N. ~kiem; *lm D.* ~rek.

bolero <hiszp.> **1. muz. a)** «taniec hiszpański w tempie umiarkowanym, w takcie 3/4, wykonywany zwykle parami, ze śpiewem, przy akompaniamencie gitary, tamburyna i kastanietów» ○ Tańczyć bolero. **b)** «muzyka do tego tańca» ○ Grać bolero. Słuchać bolera. **2. etn. a)** «krótka ozdobna kamizelka męska noszona do ludowych strojów hiszpańskich» ○ Nosić bolero. **b)** «kapelusz o podniesionych brzegach, często ozdobiony pomponami»

n III, Ms. ~rze; *lm D.* ~er a. *ndm.*

bolesność *książk.* «skłonność do występowania bólu (wskutek działania bodźca zewnętrznego, np. dotyku, ucisku); uczucie bólu, bycie bolesnym» ○ Bolesność mięśni. Bolesność w okolicy kręgosłupa. Bolesność wzrasta, maleje.

ż V, DCMs. ~ści, *blm.*

bolesny *książk.* **a)** «sprawiający ból fizyczny; bolący» ○ Bolesna kółka, rana. Bolesne wrzody. Bolesne miejsce. Bolesna operacja. Δ *med.* Dusznica bolesna *zob.* dusznica. **b)** «sprawiający przykrość; dotkliwy» ○ Bolesna wiadomość. Bolesne słowa. Bolesne wrażenie, wspomnienie. **c)** «wyrażający ból; żalony, smutny» ○ Bolesne spojrzenie, westchnienie.

st. wyższy ~eśniejczy.

boleści «gwałtowne, silne bóle w jamie brzusznej»: Pod wieczór znowu chwycił go boleści. ○ Mieć boleści. Dostać boleści. Wić się w boleściach. \diamond *fraz. podn.* Łoże boleści *zob.* łożo w zn. 1. \diamond *pot. iron.* Od siedmiu boleści *zob.* siedem.

blp nieos. I, D. ~ści.

boleściwie *książk.* «z boleścią, z żalnością; smutno, żalownie» ○ Wzdychać boleściwie. Spoglądać boleściwie.

st. wyższy ~ej.

bolesciwy *książk.* «wyrażający boleść, żalność, pełen boleści, żalności; smutny, żalony» ○ Bolesciwa mina. Bolesciwie spojrzenie.

st. wyższy ~wszy.

boleść *książk.* «wielki smutek, żal» ○ Ciężka, głęboka, milcząca, niema, niewystawiona boleść. Boleść po stracie męża. Jęk, krzyk boleści. Słowa pełne boleści. Rozumieć czyjąś boleść. Ulżyć czyjejś boleści. \diamond *fraz.* Stać, być itp. jak posąg boleści *zob.* posąg.

ż V, DCMs. ~ści; *lm MD.* ~ści; zwykle w *lp.*

boleśnie *książk.* **a)** «sprawiając ból fizyczny» ○ Pottuc się, skaleczyć się boleśnie. **b)** «sprawiając przykrość»: Ugodził go boleśnie odmową przyjęcia przysługi. ○ Dotknąć, urazić kogoś boleśnie słowami. **c)** «w sposób świadczący o przeżywanym bólu; żalownie, smutno» ○ Łkać, płakać, szlochać boleśnie.

st. wyższy ~ej.

bolid <gr. *bolís, bolídos* 'pocisk'> **1. astr.** «meteor o znacznych rozmiarach i bardzo dużej jasności, którego przelotowi w atmosferze towarzyszą efekty dźwiękowe zbliżone do grzmotów»: Bolidy często eksplodują w powietrzu rozpadając się na części i niekiedy spadają na Ziemię jako meteoryty. **2. sport. techn.** «szybki samochód wyścigowy»

m IV, D. -u, *Ms.* ~dzie; *lm M.* -y.

bolimuszka *zool.* «*Stomoxys calcitrans*, owad nieco mniejszy od muchy domowej i do niej podobny, napastujący ludzi i zwierzęta, klując boleśnie i żywiąc się ich krwią»

ż III, CMs. ~szce; *lm D.* ~szek.

bolivar, bolivar <hiszp. *bolívar*> «jednostka monetarna Wenezueli równa 100 centymom» *wym.* bolivar • *m IV, D.* -a, *Ms.* ~rze; *lm M.* -y.

Boliwia «państwo w Ameryce Południowej» Δ *urz.* Republika Boliwii.

ż I, DCMs. ~wii.

Boliwijczyk «mieszkaniec Boliwii, obywatel tego państwa»

m III, DB. -a, *N.* ~kiem; *lm M.* ~ycy, *DB.* -ów.

Boliwijka «mieszkanica Boliwii, obywatelka tego państwa»

ż III, CMs. ~jce; *lm D.* ~jek.

boliwijski «dotyczący Boliwii, Boliwijczyków, pochodzący z Boliwii, taki jak w Boliwii» *skr.* boliw. • *m.-os. M. lm* ~scy.

bolometr <gr. *bolē* 'rzut, promień' + *-metr*> *fiz. techn.* «przyrząd służący do pomiaru energii promieniowania na podstawie zmian oporu elektrycznego czujnika wskutek jego ogrzania pod wpływem padającego promieniowania»

m IV, D. -u, *Ms.* ~rze; *lm M.* -y.

bolonka **1.** «mieszkanica Bolonii – miasta we Włoszech» **2. pot.** «samica psa bolończyka» *ż III, CMs.* ~nce; *lm D.* ~nek.

bolończyk **1.** «mieszkaniec Bolonii – miasta we Włoszech» **2.** «mały pies pokojowy o długiej, jedwabistej, białej sierści»: Bolończyk, wyhodowany w czasach nowożytnych, jest blisko spokrewniony z maltańczykiem i różni się od niego głównie bardzo pofalowaną sierścią.

m III, DB. -a, *N.* ~kiem; *lm D.* -ów; w zn. 1 *lm M.* ~ycy, *B.=D.*; w zn. 2 *lm M.* -i, *B.=M.*

bolszewicki *przym.* od bolszewik (zwykle w zn. 1, 2b) **a)** w zn. 1 *polit.:* ○ Partia, organizacja

B